https://doi.org/10.5281/zenodo.17511006

Алєксєєва Світлана,
Національна академія педагогічних наук України,
ORCID: 0000-0002-8132-0465, e-mail: sv-05@ukr.net

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ДІЄВІ ІНСТРУМЕНТИ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ОСВІТНІХ І ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

АНОТАЦІЯ. *Проведений аналіз дозволив визначити та класифікувати найефективніші інструменти популяризації наукових знань у сферах освіти та психології. Усі інструменти були розділені на дві основні категорії. Перша категорія складається з цифрових інструментів, до яких належать науково-популярні онлайн-платформи, соціальні мережі для швидкого поширення ключових висновків, а також подкасти та вебінари, що дозволяють глибше дослідити дослідження у доступному форматі. Друга категорія представлена інструментами особистої комунікації, такими як публічні лекції, наукові кафе та участь у наукових фестивалях, що забезпечують прямий діалог з аудиторією та створюють емоційний зв'язок. На основі цієї класифікації було запропоновано комплексний підхід, який передбачає поєднання різних каналів поширення інформації. Ефективна популяризація неможлива за допомогою лише одного інструменту; синергія між цифровим охопленням та особистим контактом значно підвищує вплив дослідження. Однак ключовим фактором успіху, незалежно від обраного каналу, визнається адаптація контенту для конкретних цільових груп. Для вчителів, практикуючих психологів, батьків чи широкої громадськості необхідно створювати матеріали, вільні від складного наукового стилю. Популяризацію слід розглядати не як додаткову опцію, а як невід'ємну частину наукової діяльності. Це забезпечує перенесення знань з академічного середовища в суспільну практику, роблячи науку відкритою та корисною. Використання систематизованих інструментів допомагає подолати комунікаційний бар'єр між наукою та суспільством. Отже, це сприяє демократизації знань, де результати досліджень стають доступними для кожної зацікавленої сторони, підвищує довіру до науки через прозорість та доступність пояснень, а також дає можливість безпосереднього практичного застосування результатів досліджень у реальному житті, наприклад, у школах, консультаційних центрах або у формуванні державної політики.*

КЛЮЧОВІ СЛОВА: *популяризація науки, наукова комунікація, цифрові інструменти, освіта, психологія.*

ВСТУП. У сучасному інформаційному суспільстві знання з освіти та психології генеруються з неймовірною швидкістю, однак їхній вплив на реальну практику залишається обмеженим без ефективного поширення. Результати наукових педагогічних і психологічних досліджень мають ключове значення для вдосконалення освітніх та навчальних програм, розробки психологічних інтервенцій, формування державної політики та підвищення загальної обізнаності громадськості. Однак значна частина цих знань залишається в академічних журналах, зрозумілих лише вузькому колу фахівців. Актуальність цієї роботи зумовлена гострою потребою в подоланні розриву між педагогічною наукою та освітньою практикою, де відбуватиметься популяризація результатів досліджень і відкриття доступу для вчителів, батьків, студентів, політиків та широкої громадськості. Слід вказати на необхідність підвищення довіри до наукової освіти та потребу боротьби з міфами та псевдонаукою через представлення перевірених даних. Такий підхід сприятиме залученню фінансування, адже громадська підтримка та розуміння важливості досліджень сприяють виділенню коштів на науку в галузі педагогіки та психології.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ. Проаналізовано наукові публікації, звіти науково-освітніх організацій, матеріали конференцій та кейси успішної популяризації наукових знань за останні 5–7 років. Основу джерел склали міжнародні бази даних (Google Scholar) та вебсайти провідних

установ. Методи: системний аналіз (для вивчення взаємозв'язків між різними інструментами популяризації та їхньою ефективністю), порівняльний аналіз (для виявлення переваг і недоліків різних підходів до популяризації), описовий метод (для класифікації та характеристики інструментів).

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ. В умовах цифровізації та інформаційного перенасичення популяризація освітніх і психологічних досліджень набуває стратегічного значення, оскільки забезпечує доступність наукових результатів для широкої аудиторії, сприяє підвищенню рівня освіченості суспільства, якості освіти, адже очевидним є надлишок неперевірених даних і псевдонаукових концепцій у сучасному інформаційному середовищі. Необхідно говорити про зміцнення довіри до педагогічної науки через відкриту комунікацію із суспільством, використовувати можливості практичного застосування результатів досліджень у сфері освіти, психології, управління та соціальної політики, а також формувати культуру академічної доброчесності серед учнів, студентів і педагогів.

Ми проаналізували наукові публікації, звіти науково-освітніх організацій, матеріали конференцій та кейси успішної популяризації наукових знань за останні 5-7 років і виявили декілька дієвих інструментів популяризації освітніх і психологічних досліджень, які можна умовно поділити на три категорій: цифрові та медійні інструменти, особисті комунікації та громадська діяльність, адаптація контенту для цільових груп.

Цифрові та медійні інструменти включають академічні блоги та науково-популярні платформи, що дають змогу дослідникам публікувати статті, засновані на власних дослідженнях, але в доступному для широкої аудиторії стилі. Такі статті часто перепубліковуються ЗМІ. Важливе місце займають соціальні мережі (LinkedIn, Instagram, Facebook), які ефективні для швидкого поширення ключових висновків, інфографіки, коротких відеопояснень. Наступними є подкасти та вебінари як формат, що набуває популярності, оскільки дає змогу особисто розповісти про дослідження, відповісти на запитання аудиторії та обговорити його значення з колегами. Особливістю цієї категорії інструментів популяризації освітніх і психологічних досліджень є інфографіка та візуалізація даних, що робить складні дані та концепції зрозумілими. Це відбувається завдяки графікам, діаграмам та схемам.

Зокрема, подкасти та вебінари можна віднести й до другої категорії інструментів популяризації освітніх і психологічних досліджень — *особисті комунікації та громадська діяльність*. Насамперед мова йде про публічні лекції в так званому науковому кафе, що забезпечує прямий контакт з аудиторією в неформальних умовах. Заслуговує на увагу й участь у фестивалях науки, де представляються результати власних досліджень широкій публіці, включаючи школярів та студентів, через інтерактивні експерименти та презентації. Важливою є співпраця зі ЗМІ, зокрема в площині написання пресрелізів, надання коментарів журналістам для статей на актуальні теми.

До третьої категорії інструментів популяризації освітніх і психологічних досліджень належить *адаптація контенту для цільових груп*, а саме: створення коротких резюме для практиків та інтеграція результатів досліджень у шкільні чи університетські програми, створення методичних посібників. Зокрема, адаптація контенту — це процес трансформації наукових знань у формат, зрозумілий та корисний для конкретної аудиторії, з урахуванням її потреб, рівня підготовки та інформаційних звичок. Наприклад, для вчителів, психологів — практичні рекомендації, кейси, алгоритми дій; для студентів та освітяни — навчальні матеріали, інфографіка, відеоуроки; широка громадськість — прості аналоги, життєві приклади, історії. Переваги адаптованого контенту полягають у збільшенні охоплення аудиторії, підвищенні залученості та інтересу, забезпечення практичного застосування знань, побудова довіри до педагогічної науки. Ефективна адаптація контенту перетворює абстрактні наукові дані на інструменти для прийняття рішень, що відіграє ключову роль у реалізації практичного значення досліджень в освіті та психології.

ВИСНОВКИ. Популяризація є невід'ємною частиною наукової діяльності, що забезпечує трансфер знань з академічного середовища в суспільну практику. Використання систематизованих ін-

струментів дає змогу подолати комунікаційний бар'єр між наукою та суспільством, забезпечити демократизацію знань, підвищити довіру до науки та розширити практичне застосування дослідницьких результатів

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Brownell, S. E., Price, J. V., & Steinman L. (2013). Science communication to the general public: why we need to teach undergraduate and graduate students this skill as part of their formal scientific training. J Undergrad Neurosci Educ., 12(1), E6-E10. https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC3852879/
2. National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. (2017). Communicating Science Effectively: A Research Agenda. The National Academies Press. https://doi.org/10.17226/23674
3. Baram-Tsabari, A., & Lewenstein, B. V. (2017). Science communication training: what are we trying to teach? Int J Sci Educ, Part B,7(3), 285-300. https://doi.org/10.1080/21548455.2017.1303756
4. Mercer-Mapstone, L., & Kuchel L. (2017). Core Skills for Effective Science Communication: ATeaching Resource for Undergraduate Science Education. Int J Sci Educ, Part B,7(2), 181-201. https://doi.org/10.1080/21548455.2015.1113573

Alieksieieva Svitlana,
National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine,
ORCID: 0000-0002-8132-0465, e-mail: sv-05@ukr.net

MODERN APPROACHES AND EFFECTIVE TOOLS FOR POPULARIZATION OF EDUCATIONAL AND PSYCHOLOGICAL RESEARCH

ABSTRACT. *The conducted analysis allowed for the identification and classification of the most effective tools for popularizing scientific knowledge in the fields of education and psychology. All tools were divided into two main categories. The first category comprises digital tools, which include popular science online platforms, social networks for the rapid dissemination of key findings, as well as podcasts and webinars that allow for a deeper exploration of research in an accessible format. The second category is represented by personal communication tools, such as public lectures, science cafés, and participation in science festivals, which ensure direct dialogue with the audience and create an emotional connection. Based on this classification, a comprehensive approach was proposed, which involves combining various information dissemination channels. Effective popularization is impossible using only one tool; the synergy between digital reach and personal contact significantly increases the impact of the research. However, the key success factor, regardless of the chosen channel, is recognized as the adaptation of content for specific target groups. For teachers, practicing psychologists, parents, or the general public, it is necessary to create materials free of complex scientific style. Popularization should be viewed not as an additional option, but as an integral part of scientific activity. It ensures the transfer of knowledge from the academic environment into societal practice, making science open and useful. The use of systematized tools helps to overcome the communication barrier between science and society. Consequently, this promotes the democratization of knowledge, where research results become accessible to every interested party, increases trust in science through transparency and accessibility of explanations, and enables the direct practical application of research results in real life, for example, in schools, counseling centers, or in the formation of public policy.*

KEYWORDS: *science popularization, science communication, digital tools, education, psychology.*